

probos

Beheer van beplantingen op defensiewerken

Patrick Jansen

Inhoud

- Vakkundig beheer
- Proces van beheer
- Waarde van beplantingen
- Vier beplantingsvormen en hun beheer

Vakkundig beheer

Duurzaam bosbeheer

Ecologisch
duurzaam

Sociaal
duurzaam

Economisch
duurzaam

Vakkundig bosbeheer

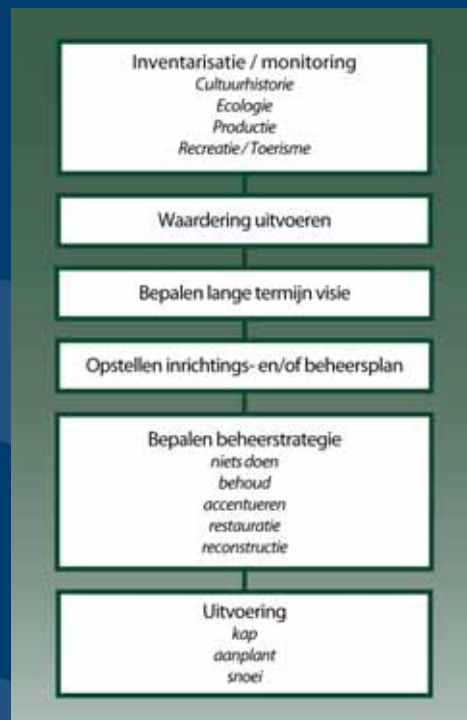
Gebiedskennis

Lange termijn visie

Vakkennis

Proces van beheer

Waarde van beplantingen

- **Ecologische waarde**
  - Biodiversiteit en/of natuurlijkheid
    - Korstmossen
    - Vleermuizen
- **Landschappelijke waarde**
  - Groene eilanden
- **Cultuurhistorisch waarde**
  - Herinnering aan een levend verleden
- **Toeristisch-recreatieve waarde**
  - Waar natuur en cultuurhistorie samen komen

Bepantingsvormen

- Vier historische bepantingsvormen op verdedigingswerken
  - Opgaande bomen
  - Hakhout
  - Knotbomen
  - Heggen

Opgaande bomen

- Plant bij voorkeur op historisch verantwoorde locaties
  - Daarnaast educatieve, landschappelijke en ecologische argumenten en bodem
- Plant bij voorkeur historisch verantwoorde plantverbanden
  - Bestekken of afleiden uit veld/foto
  - Voorbeeld: Fort aan Krommeniedijk: 1,25 m voor populier, 1,00 m voor esdoorn

Opgaande bomen

- Plant bij voorkeur historisch verantwoorde soorten en ev. kweekvariëteiten (8^e Rassenlijst)
  - ‘Kanasche populier’, zoals Robusta, Marilandica, Gelrica
  - Inlandse eik
  - Iep (Utrechts plantsoen)
  - Es
  - Schietwilg
  - Elzen (Dubbelde Koning)
- Eventueel stekken of zaad oogsten en opkweken

Opgaande bomen

- Opsnoeien was vroeger een gebruikelijke maatregel op verdedigingswerken, voordelen nu
  - Vergroten beleefbaarheid van grondlichamen
  - Vergroten toegankelijkheid
  - Uitstraling beheerd fort
  - Zorgplicht
- Fruitbomen kwamen ook vroeger voor op verdedigingswerken, maar vooral aangeplant in 20^e eeuw

Opgaande bomen

- Invloed bomen (op gronddekken) op metselwerk
  - (Bomen in metselwerk snel verwijderen)
  - Wortels lijken niet vaak goed metselwerk binnen te dringen
  - Wortels drukken goed gemetselde muren niet snel uit elkaar
  - Bomen direct achter muren kunnen deze muren wel naar voren drukken
  - Gewicht bomen lijkt weinig invloed te hebben op vervorming of beschadiging
  - Bomen hebben positief effect op waterhuishouding

Hakhout

- Hakhout bijna vast onderdeel van verdedigingswerken in 19^e en 20^e eeuw
  - Eik
  - Els
  - Es
  - Wilg
- Afgelopen eeuw verdwenen, verwaarloosd of op eenen gezet
  - Restauratie
  - Nieuwe aanplant

Hakhout

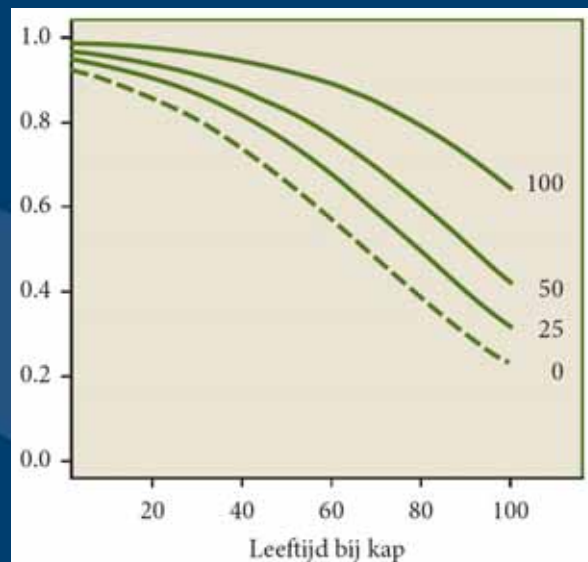

- Nieuwe aanplant en restauratie historisch verantwoord (bezint eer ge begint)
  - Locatie
  - Soort (historische genen)
  - Stobhoogte
  - Stamtal
  - Kapcyclus

Hakhout

- Restauratie van bestaand hakhout
  - Kans op uitlopen
    - Vraatschade
    - Vitaliteit
    - Leeftijd

Hakhout

- Restauratie van bestaand hakhout
  - Kans op uitlopen
  - Voor historisch beeld (10.000-18.000 stuks per hectare): BIJPLANTEN!!

Knotbomen

- Nieuwe aanplant historisch verantwoord (bezint eer ge begint)
  - Locatie
  - Soort (historische genen)
  - Knothoogte (1-3,5 meter)
  - Plantafstand (3-4 meter)

Heggen

- Nieuwe aanplant historisch verantwoord (bezint eer ge begint)
  - Locatie
  - Hegstijl
    - Niet beheerde heg
    - Tuynheg (met dood takhout)
    - Vlechthege (al vermeld in bestek Grebbelinie uit 1798)
    - Gelegde heg

Heggen

- Nieuwe aanplant historisch verantwoord (Bezint eer ge begint)
  - Soort (historische genen)
    - M.n. meidoorn, maar ook bijvoorbeeld sleedoorn, robinia, liguster, vlier
  - Plant- en rijafstand
    - Enkele of dubbel rij
    - Verschoven, driehoeks- of vierhoeksverband
  - Snoeiprofiel
    - Trapezium-, driehoeks- of afgeronde vorm

Heggen

- Maak bij voorkeur gebruik van oude struiken bij restauratie van bestaande heggen en plant daarna bij